

Liepājas bāriņtiesa

Reģ.Nr.90002394125, Peldu iela 5, Liepāja, LV-3401, tālr.+371 63422496, barintiesa@liepaja.lv

Pārskata ziņojums par Liepājas bāriņtiesas darbību 2024. gadā

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 5. panta ceturto daļu bāriņtiesa ne retāk kā reizi gadā sniedz attiecīgās pašvaldības domei pārskatu par savu darbību. Pārskata ziņojums ir publicējams Liepājas valstspilsētas pašvaldības (turpmāk arī – pašvaldība) tīmekļa vietnē www.liepaja.lv.

Bāriņtiesa, īstenojot normatīvajos aktos noteiktos bērna un aizgādībā esošās personas personisko interešu aizsardzības pasākumus, pieņem lēmumus bērna vai aizgādībā esošās personas interesēs, pieprasa vajadzīgo informāciju aizbildnības, aizgādības, adopcijas vai ar aizgādību saistīto jautājumu izlemšanai, veic pienākumus aizbildnības un aizgādības uzraudzībā, iesniedz tiesā prasības pieteikumus bērna vai aizgādībā esošās personas interesēs, kā arī sadarbojas ar citām valsts un pašvaldības institūcijām, lai veiktu savus uzdevumus.

Liepājas bāriņtiesa (turpmāk – bāriņtiesa) ir Liepājas valstspilsētas pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kas Liepājas administratīvajā teritorijā nodrošina bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Bāriņtiesā strādā 19 darbinieki: bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks, deviņi bāriņtiesas locekļi, divi bāriņtiesas locekļa palīgi, bāriņtiesas priekšsēdētāja palīgs, lietvede, sekretāre, speciālists bērnu tiesību aizsardzības jautājumos, automobiļa vadītājs un grāmatvedis. Bāriņtiesas amatpersonām un darbiniekiem ar amata aprakstiem noteikta amata specializācija.

Bāriņtiesa lietas izskata bāriņtiesas sēdēs un lēmumus pieņem koleģiāli, izņemot gadījumus, kad, konstatējot apdraudējumu bērnam, bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis pieņem vienpersonisku lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, aizbildņa vai audžuģimenes atstādināšanu no pienākumu pildīšanas un bērna nogādāšanu drošos apstākļos.

Par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu, atjaunošanu, atņemšanu

Aizgādība ir vienlīdzīgas abu vecāku tiesības un pienākumi rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās.

Ja vecāki ar šiem pienākumiem netiek galā, situācijas risināšanā iesaistās dažādas institūcijas un speciālisti, lai sniegtu atbalstu un palīdzību ģimenei attiecīgu problēmu risināšanā, lai novērstu iespējamus bērnu tiesību pārkāpumus un bērni nebūtu jāšķir no ģimenes. Taču gadījumos, kad vecāku rīcībā un attieksmē pret bērnu konstatē augstus riskus un turpmāka bērna atrašanās vecāku aizgādībā var apdraudēt bērna veselību vai dzīvību, šo jautājumu risināšanā iesaistās bāriņtiesa un tiesa, kas lemj par aizgādības tiesībām.

Lai mazinātu gadījumus, kuros bāriņtiesai jāpieņem lēmums par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, būtiski nodrošināt preventīvo sociālo darbu ar ģimeni. Šī preventīvā darba mērķis ir sniegt atbalstu un ļaut vecākam novērst tos apstākļus, kas nelabvēlīgi ietekmē bērnu. Tikai galējā situācijā, ja vecāks nesadarbojas un nenovērš bērnam kaitējošos apstākļus, bāriņtiesa pieņem lēmumu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam.

Pārskata gadā bāriņtiesa informējusi Liepājas Sociālo dienestu (turpmāk arī – Sociālais dienests) par 20 ģimenēm, kurās aug 40 bērni, norādot, ka šajās ģimenēs netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un augšana, tādēļ nepieciešams sociālā darbinieka atbalsts un palīdzība. Iepriekš, 2023. gadā, bāriņtiesa lūgusi veikt sociālo darbu ar 34 ģimenēm, kurās aug 54 bērni, bet 2022. gadā – ar 29 ģimenēm, kurās aug 70 bērni.

Bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas tiesiskie pamati noteikti Civillikuma 203. pantā un Bāriņtiesu likuma 22. pantā. Konstatējot šajās tiesību normās uzskaitītos apstākļus, bāriņtiesa lemj par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam. Nereti lietas izskatīšanas laikā ģimenei, sadarbojoties ar Sociālo dienestu, citām institūcijām un speciālistiem, veiksmīgi izdodas būtiski samazināt sociālās problēmas, kā arī novērst konstatētos riskus un nelabvēlīgos apstākļus. Tā rezultātā, bāriņtiesai lemjot par iespējamo bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu, lietvedība izbeigta par 16 bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanu 17 vecākiem.

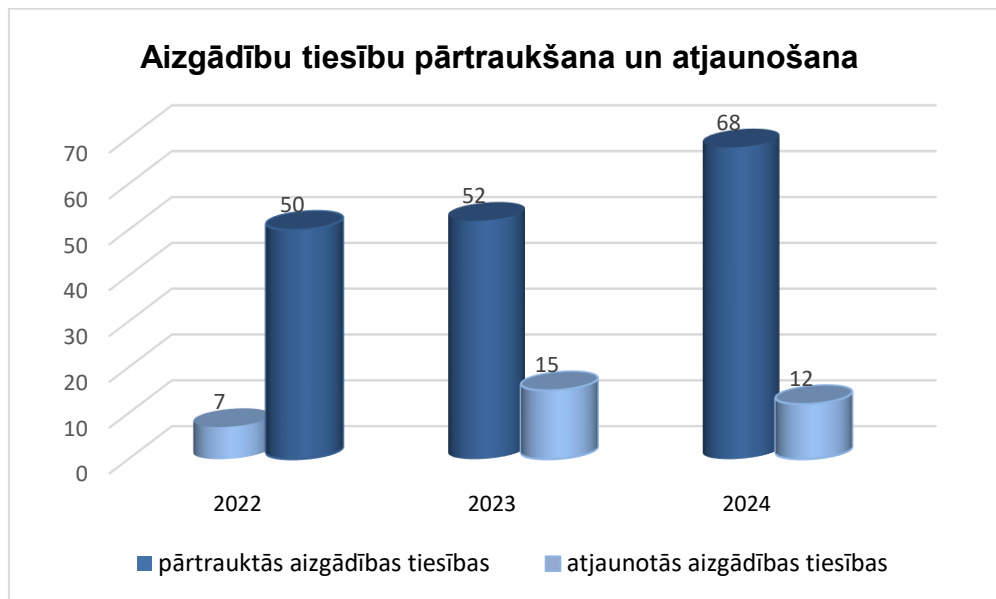
2024. gadā (skat. 1. attēlu) bāriņtiesa pārtraukusi 75 bērnu aizgādības tiesības 68 vecākiem (2023. gadā aizgādības tiesības ierobežotas 52 vecākiem, bet 2022. gadā – 50 vecākiem). Analizējot iemeslus, kuru dēļ bāriņtiesa visbiežāk lēmusi par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, secināms, ka pārsvarā lēmumi pamatoti ar vecāka atkarības problēmām, zināšanu un prasmju trūkumu bērnu vajadzību un interešu nodrošināšanā, kā rezultātā vecāks nenodrošināja pilnvērtīgu bērna aprūpi. Pārskata gada ietvaros ar bāriņtiesas lēmumu četriem vecākiem pārtrauktas bērna aizgādības tiesības, pastāvot pamatotām aizdomām par vardarbību pret bērnu.

Pēc tam, kad pieņemts lēmums par aizgādības tiesību pārtraukšanu, bāriņtiesa sniedz informāciju Sociālajam dienestam sociālā darba veikšanai ar ģimeni, kura mērķis ir panākt situācijas uzlabošanu un bērna atgriešanos ģimenē.

Ja bērna aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli ir zuduši, bāriņtiesa lemj par pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu. Līdz ar to, sagatavojot lietu par iespējamu pārtraukto bērna aizgādības tiesību atjaunošanu vecākam, bāriņtiesai primāri jāpārlicinās, vai ir mainījušies tie apstākļi, kas pastāvēja laikā, kad vecākam tika pārtrauktas aizgādības tiesības. Tāpat jāpārlicinās, vai nepastāv arī citi pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanas riski. Tātad, bāriņtiesa vērtē gan iespējamo risku bērna drošībai, attīstībai un veselībai, kā arī apstākli, vai bērnam, atgriežoties ģimenē, tiks nodrošināta pilnvērtīga aprūpe, atbilstoša audzināšana un labvēlīga dzīves vide.

2024. gadā pārtrauktās aizgādības tiesības atjaunotas 12 personām, kā rezultātā 16 bērni atgriezās vecāku aizgādībā. 2023. gadā bāriņtiesa 15 vecākiem atjaunoja pārtrauktās 16 bērnu aizgādības tiesības, 2022. gadā pārtrauktās aizgādības tiesības atjaunotas 7 personām (skat. 1. attēlu).

1. attēls

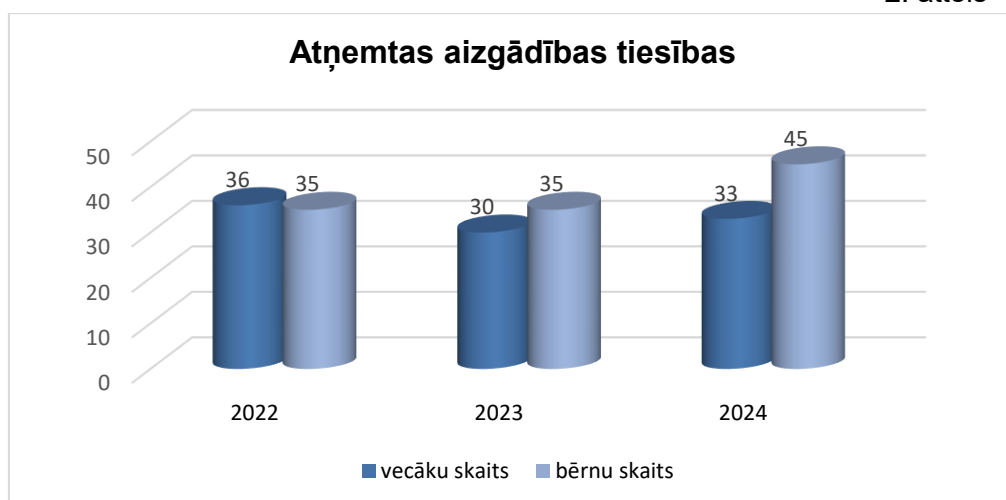

Civillikuma 203. pantā noteikts, ja gada laikā no aizgādības tiesību pārtraukšanas nav iespējams tās atjaunot, bāriņtiesa lemj par prasības celšanu tiesā aizgādības tiesību atņemšanai, izņemot gadījumu, kad aizgādības tiesības nevar atjaunot no vecāka neatkarīgu apstākļu dēļ.

Pārskata gadā bāriņtiesa par 37 vecākiem (2023. gadā par 34 vecākiem; 2022. gadā par 36 vecākiem) pieņēmusi lēmumu un cēlusi prasību tiesā par bērnu aizgādības tiesību atņemšanu.

Aizgādības tiesību atņemšanu vecākam kā galējo līdzekli piemēro tiesa. 2024. gadā likumīgā spēkā stājušies tiesu spriedumi, ar kuriem 33 vecākiem atņemtas 45 bērnu aizgādības tiesības (2023. gadā 30 vecākiem atņemtas 35 bērnu aizgādības tiesības; 2022. gadā 36 vecākiem – 35 bērnu aizgādības tiesības), skat. 2. attēlu.

2. attēls

Par bērnu ārpusģimenes aprūpi

Ārpusģimenes aprūpes mērķis saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 32. pantā noteikto ir radīt bērnam aizsargātības sajūtu, nodrošināt apstākļus viņa attīstībai un labklājībai. Lemjot par ārpusģimenes aprūpi bērnam, bāriņtiesai nepieciešams izskaidrot bērnam iespējamās ārpusģimenes aprūpes veidus un noskaidrot bērna viedokli par viņam piemērotāko ārpusģimenes aprūpes veidu, ja bērns spēj formulēt savu viedokli.

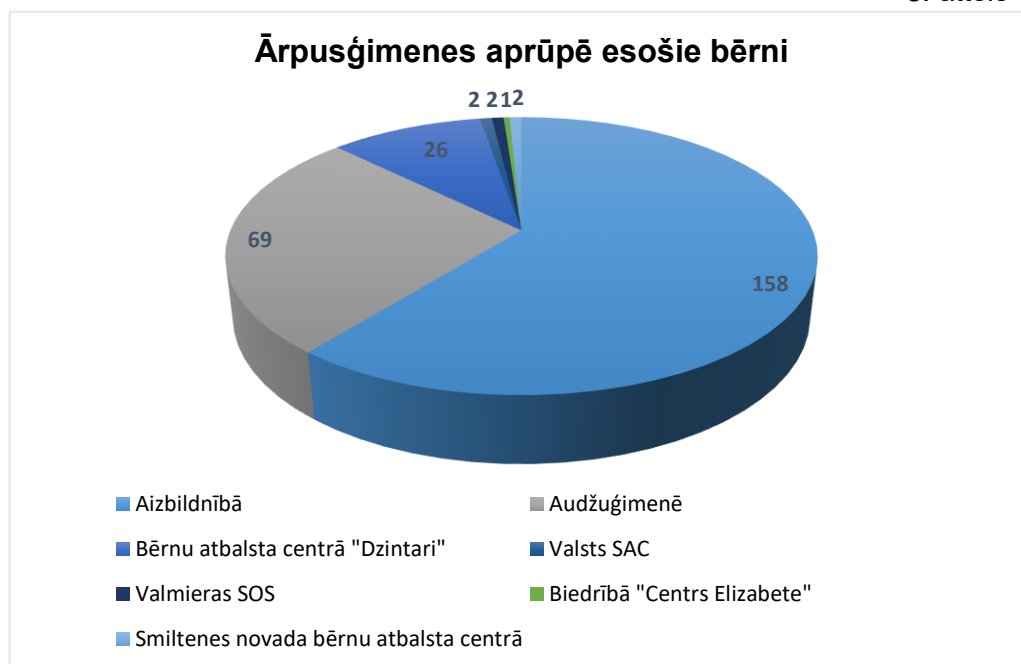
Normatīvie akti paredz primāri nodrošināt bērnam iespēju augt pie aizbildņa vai audžuģimēnē. Tikai tad, ja nav iespējams nodrošināt ārpusģimenes aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimēnē, bāriņtiesa lemj par bāreņa vai bez vecāku gādības palikuša bērna ievietošanu institūcijā.

2024. gada 31. decembrī ārpusģimenes aprūpē atradās 260 bērni, no tiem 158 aizbildnībā, 69 audžuģimēnē un 33 institucionālā aprūpē.

Kopumā 33 bērni atrodas institucionālā aprūpē, no tiem divi bērni atrodas SOS ciematā Valmierā, kur bērnu aprūpe pietuvināta ģimeniskai videi. Viena jaunieta ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņem biedrībā "Centrs Elizabete" Jelgavā, bet divi jaunieši aprūpes pakalpojumu saņem Smiltenes novada Bērnu atbalsta centrā, kur institūcijās izveidots ģimeniskai videi pietuvināts modelis. Valsts sociālās aprūpes centra (turpmāk – Valsts SAC) filiālē "Liepāja" aprūpi saņem divi bērni, viens no tiem ir 14 gadus vecs, otrs ir 11 mēnešus vecs. Abiem bērniem ir smagas veselības problēmas. Tieši smagā veselības stāvokļa dēļ ir ļoti ierobežotas iespējas bērniem nodrošināt viņu vajadzībām atbilstošu audžuģimeni vai iecelt aizbildni.

Liepājas Sociālā dienesta Bērnu atbalsta centrā "Dzintari" (turpmāk – BAC "Dzintari") aprūpes pakalpojums nodrošināts 26 bērniem līdz 18 gadu vecumam (skat. 3. attēlu).

3. attēls

Atzīmējams fakts, ka pārskata gadā ir pieaudzis to bērnu skaits, kuriem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe institūcijā. Joprojām aprūpes pakalpojumu saņem bērni no lielām ģimenēm – vienā gadījumā seši bērni, otrā gadījumā trīs bērni, bet trešajā gadījumā četri bērni. Jaunākais bērns BAC "Dzintari" ir septiņus gadus vecs zēns, kurš iestādē atrodas kopā ar māsām un brāļiem.

Uz 2024. gada 31. decembri 69 bērni aprūpes pakalpojumu saņem audžuģimenēs. No tiem 15 bērni ir vecumā no 0 līdz 3 gadiem, 44 bērni – vecumā no 4 līdz 12 gadiem un 10 bērni – vecumā no 13 līdz 17 gadiem.

Ārpusģimenes aprūpe audžuģimenēs bez specializācijas nodrošināta 62 bērniem, trīs bērni uzturas krīzes audžuģimenēs, savukārt četriem bērniem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe specializētajā audžuģimenē bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.

Jāatzīmē, ka izteiktas grūtības sagādā audžuģimenes atrašana bērniem pusaudžu vecumā un jauniešiem ar uzvedības problēmām un atkarībām. Lai gan tika plānots 2024. gadā Latvijā ieviest jaunu ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu – specializētās audžuģimenes pusaudžiem ar būtiskiem uzvedības traucējumiem un atkarībām, tomēr uz doto brīdi nav izstrādāts ne attiecīgs regulējums, ne arī atbilstoša mācību programma.

Kopumā 2024. gadā 21 bērna aprūpe audžuģimenēs ir izbeigta. Aprūpes izbeigšanas iemesli: četri bērni adoptēti, sešiem bērniem iecelts aizbildnis, četri bērni pārvietoti uz citu audžuģimeni, pieci bērni atgriezušies vecāku aprūpē, divi bērni nonākuši ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā.

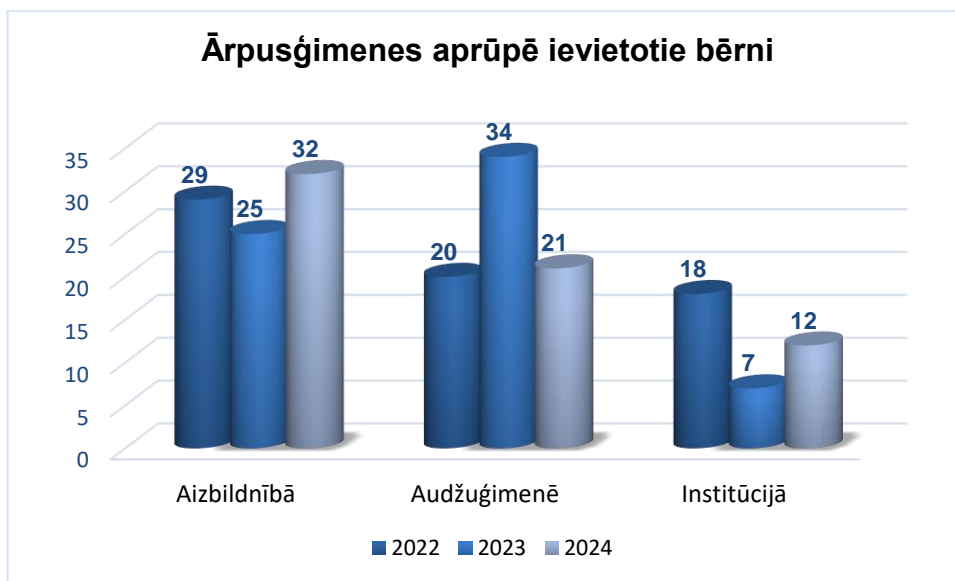
Pārskata gada laikā audžuģimenēs bez specializācijas ievietoti 13 bērni. Galvenais iemesls ārpusģimenes aprūpes nepieciešamībai bija tas, ka vecākiem pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības. Vienā gadījumā bērns atstāts glābējsilītē.

Krīzes audžuģimenēs ievietoti 8 bērni. Visos šajos gadījumos vecākiem pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības. No tiem trim bērniem uzturēšanās krīzes audžuģimenē izbeigusies un nodrošināta ārpusģimenes aprūpe audžuģimenē bez specializācijas, divi bērni atgriezušies pie vecākiem, bet trīs bērni turpina uzturēties krīzes audžuģimenēs.

Tikai izņēmuma gadījumos, ja nav iespējams bērnam iecelt aizbildni vai ievietot bērnu audžuģimenē, pieļaujama bērna ārpusģimenes aprūpe institūcijā.

No pārskata gada laikā institūcijā ievietotajiem 12 bērniem, vienam bērnam izbeigta uzturēšanās iestādē, jo vecākiem atjaunotas pārtrauktās aizgādības tiesības.

Vērtējot salīdzinoši (skat. 4. attēlu), redzams, ka ir palielinājies institucionālajā aprūpē ievietoto bērnu skaits. Tas skaidrojams ar to, ka pārskata gadā no ģimenes šķirti vairāk bērni pusaudžu vecumā, vienā gadījumā institucionālā aprūpe nodrošināta četru māsu un brāļu grupai, citos gadījumos iestādēs ievietoti bērni ar izteiktām uzvedības problēmām (pieci bērni) un bērni ar būtiskām veselības problēmām (divi bērni).

2024. gadā grūtības sagādāja atrast piemērotu ārpusģimenes aprūpi audžuģimenēs vai pie aizbildņa bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kuri šķirti no ģimenes. Šī iemesla dēļ rasts nozīmīgs pašvaldības atbalsts, nodrošinot 10 bērnu aprūpi BAC “Dzintari”.

Atzīmējams fakts, ka 2024. gada sākumā tika atklāta BAC “Dzintari” jauna aprūpes pakalpojuma sniegšanas vieta – Kuldīgas ielā 20, Liepājā, kur labiekārtotā mājā ģimenei pietuvinātā vidē aprūpes pakalpojumu var saņemt astoņas bez vecāku gādības palikušas meitenes. Vienlaikus tika saglabāta aprūpes pakalpojuma sniegšanas vieta Viršu ielā 9/11, Liepājā, kur Liepājas Sociālā dienesta Sociālā dzīvojamā mājā, trīs labiekārtotos dzīvokļos aprūpes pakalpojumu var saņemt četras meitenes un astoņi zēni.

2024. gadā bāriņtiesa 32 bērniem nodibinājusi aizbildnību un iecēlusi aizbildni. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu statistiku, redzams, ka aizbildnībā nodoto bērnu skaits ir nedaudz palielinājies. Salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem, palielinājies aizbildnībā nodoto mazgadīgo bērnu (vecuma grupa 0-3 gadi) skaits.

2024. gadā 21 bērnam vecumā no dzimšanas līdz 18 gadu vecumam rastas mājas audžuģimenēs. No tiem 13 bērniem atrasta iespēja uzturēties audžuģimenēs Liepājā, savukārt astoņiem bērniem atrastas mājas citās pašvaldībās.

Vienlaicīgi uzsverams, ka pārskata gadā bāriņtiesa ir vērtējusi apstākļus un lēmusi par atļauju 31 no ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem uzturēties vecāku vai citu tuvu radnieku ģimenēs. Attiecīgi 26 bērniem ļauts uzturēties vecāku ģimenēs nedēļas nogalēs un svētku dienās, savukārt četriem bērniem ļauts uzturēties pie tuviem radniekiem un vienam bērnam atļauts uzturēties pie personas, ar kuru bērns ilgu laiku dzīvojis nedalītā saimniecībā.

Par aizbildnības lietām

Saskaņā ar Civillikuma 217. panta pirmo daļu un 222. pantu aizbildnību nodibina pār bez vecāku aizgādības palikušajiem nepilngadīgajiem. Aizbildnis aizvieto savam aizbilstamajam vecākus, atbalsta bērnu, sevišķi gādā par viņa audzināšanu, kā arī

pārstāv bērna personiskās un mantiskās intereses. Bāriņtiesa lemj par aizbildnības nodibināšanu un aizbildņa iecelšanu bērnam, ja:

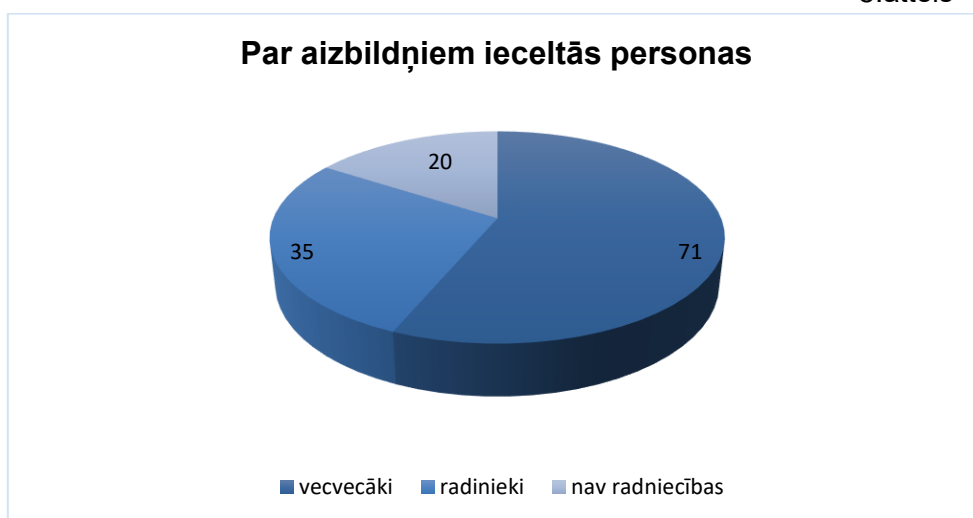
- 1) bērna vecāki ir miruši vai izsludināti par mirušiem;
- 2) bērna vecākiem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības;
- 3) bērna vecāki ir pazuduši un izsludināti meklēšanā;
- 4) bērna vecāki slimības dēļ nespēj pienācīgi aprūpēt un uzraudzīt bērnu;
- 5) radušās būtiskas domstarpības bērna un vecāku attiecībās;
- 6) abi bērna vecāki ir nepilngadīgi;
- 7) radušies citi neatliekami gadījumi (nodrošinot normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanu).

Lemjot par aizbildņa iecelšanu, bāriņtiesai ir jāpārliciecinās, vai par aizbildni iecēlamajai personai ir aizbildņa pienākumu pildīšanai nepieciešamās spējas un īpašības. Bāriņtiesa izvērtē personas motivāciju kļūt par aizbildni, ģimenes locekļu savstarpējās attiecības, nodarbinātību, dzīves apstākļus, spējas pārstāvēt bērnu personiskajās un mantiskajās attiecībās, kā arī ņem vērā atzinumus par personas veselības stāvokli, ko sniedz ģimenes ārsts, kā arī psihiatrs un narkologs.

Pārskata perioda beigās, tas ir, 2024. gada 31. decembrī, kopējais aizbildnībā esošo bērnu skaits ir 172, no tiem 158 bērni, kuriem ar bāriņtiesas lēmumu nodibināta aizbildnība un iecelts aizbildnis, savukārt 14 bērnu aizbildnības lietas ir bāriņtiesas pārraudzībā, kur lēmumu pieņēmusi citas pašvaldības bāriņtiesa, un deviņu bērnu aizbildnības lietas, kur lēmumu pieņēmusi citas valsts kompetentā iestāde, bet bērni dzīvo pie aizbildņa Liepājā.

Kopējais aizbildņu skaits pārskata perioda beigās ir 126, no tiem 27 personām aizbildnībā ir nodots vairāk kā viens bērns. 2024. gadā bērniem par aizbildņiem ieceltas 126 personas, no kurām 71 ir vecvecāki, 35 ir no bērnu tālāku radnieku loka, bet 20 aizbildņiem nav bijusi tieša radniecība ar bērnu. (skat. 5. attēlu).

5.attēls

Joprojām, tāpat kā iepriekšējos gados, lielu īpatsvaru no ieceltajiem aizbildņiem veido vecvecāki. 2024. gadā bāriņtiesa pēc personas, citas bāriņtiesas vai ārvalstu kompetentās iestādes lūguma ir vērtējusi piecu personu atbilstību aizbildņa pienākumu pildīšanai, tomēr divos gadījumos bāriņtiesa ir atzinusi, ka personai nav aizbildņa

pienākumu pildīšanai nepieciešamās spējas un īpašības. 2024. gadā bāriņtiesa ir vērtējusi arī divu personu atbilstību sevišķā aizbildņa pienākumu pildīšanai un ziņas par šīm personām ir iekļautas sevišķo aizbildņu reģistrā. Sevišķais aizbildnis nodrošina nepilngadīgo personu interešu pārstāvību administratīvajos procesos, kad bāriņtiesas lēmums tiek pārsūdzēts administratīvajā tiesā. Sevišķā aizbildņa pienākums ir uzklaustīt nepilngadīgās personas viedokli, darīt to zināmu tiesai un aizsargāt nepilngadīgās personas tiesības un intereses konkrētajā administratīvajā lietā.

Pēc 2022. gada 24. februāra Krievijas bruņoto spēku iebrukuma Ukrainā, Latvijā, tostarp Liepājā, ieradās Ukrainas civiliedzīvotāju ģimenes ar bērniem. Dažkārt bērni ieradās bez vecāku pavadības. Saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu bāriņtiesa minētajiem bērniem ieceļ ārkārtas aizbildni, lai Latvijā varētu nodrošināt viņu tiesības un intereses. Kopumā 2024. gadā bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par ārkārtas aizbildņa iecelšanu četriem bērniem, kas ir mazāk nekā iepriekšējos gados. Deviņiem bērniem ārkārtas aizbildnība izbeigusies, jo bērni atgriezās Ukrainā vai kopā ar ģimeni pārcēlās uz citu valsti, vai ārkārtas aizbildnībā esošie jaunieši sasniedza pilngadību. Pēc pilngadības sasniegšanas jaunieši turpina sadarbību ar Sociālo dienestu. Uz 2024. gada 31. decembri bāriņtiesa turpina sešu ārkārtas aizbildnībā esošo bērnu lietu uzraudzību.

Par audžuģimeņu lietām

Audžuģimene ir ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimeniskā vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana savā ģimenē. Audžuģimenes pienākums ir nodrošināt bērnam viņa vecumam un veselības stāvoklim atbilstošus sadzīves apstākļus un aprūpi (veselības aprūpi, audzināšanu un izglītību). Bērnu audžuģimenē ievieto uz laiku, kamēr bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, līdz bērna adopcijai vai aizbildnības nodibināšanai. Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 25. pantā noteikto bāriņtiesa lemj par:

- 1) ģimenes vai personas piemērotību audžuģimenes pienākumu veikšanai;
- 2) audžuģimenes statusa piešķiršanu;
- 3) bērna ievietošanu audžuģimenē vai uzturēšanās izbeigšanu tajā.

Liepājā uz 2024. gada 31. decembri audžuģimenes statuss ar bāriņtiesas lēmumu piešķirts 27 ģimenēm. Pārskata periodā vienai ģimenei izbeigts audžuģimenes statuss, savukārt divas audžuģimenes mainīja dzīvesvietu, pārceļoties uz citu pašvaldību. Trīs audžuģimenes pamatota iemesla dēļ neuzņem nevienu bērnu un ir iesniegušas iesniegumu par to bāriņtiesai.

Pārskata periodā saņemts viens iesniegums, kurā persona lūdz atzīt sevi par piemērotu audžuģimenes pienākumu veikšanai. Šajā gadījumā izdots personai labvēlīgs lēmums. Audžuģimenes statuss 2024. gadā piešķirts divām ģimenēm.

Atbilstoši likuma normai, laulātajiem vai personai, kura pilda audžuģimenes pienākumus, ir iespēja iegūt papildus specializāciju, kļūstot par specializēto audžuģimeni bērnam invalīdam vai krīzes audžuģimeni.

Par specializēto audžuģimeni bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem var kļūt audžuģimene, kurā vismaz vienam no laulātajiem vai personai ir personīga vismaz 12 mēnešu pieredze bērna invalīda, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, aprūpē. Savukārt par

krīzes audžuģimeni var kļūt audžuģimene, kurai ir vismaz trīs gadu pieredze bez vecāku gādības palikušu bērnu aprūpē un uzraudzībā.

Liepājas valstspilsētas pašvaldībā darbojas piecas krīzes audžuģimenes un četras specializētās audžuģimenes bērnam invalīdam.

Lai gan līdzīgi kā līdz šim Sociālā atbalsta un izglītības fonda Kurzemes ģimeņu atbalsta centrs "Liepāja" aicina atsaukties iedzīvotājus, kuri vēlētos kļūt par uzņemošo ģimeni, tomēr vērojams, ka sabiedrības interese šajā jautājumā nav palielinājusies.

Audžuģimenēs Liepājā ir ievietoti 36 Liepājas pašvaldības bērni un četri citu pašvaldību bērni. Ārpus Liepājas audžuģimenēs ir ievietoti 33 Liepājas pašvaldības bērni.

Par adopcijas lietām

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 31. panta pirmajā un otrajā daļā noteikts, ka adopcija tiek atbalstīta, lai bērna attīstībai nodrošinātu ģimenisku vidi. Adopcijas uzdevums ir radīt bez vecāku gādības palikušajiem bērniem apstākļus audzināšanai ģimenē, nodrošinot stabilu un harmonisku dzīves vidi. Bāriņtiesas kompetence ir lemt par:

- 1) personas atzīšanu par adoptētāju
- 2) brāļu un māsu, pusbrāļu un pusmāsu šķiršanu Civillikumā noteiktajos gadījumos;
- 3) to, vai Latvijā iespējams nodrošināt bērna audzināšanu ģimenē vai pienācīgu aprūpi;
- 4) bērna nodošanu adoptētāja aprūpē un uzraudzībā līdz adopcijas apstiprināšanai;
- 5) pirmsadopcijas aprūpes izbeigšanu bērnam;
- 6) adopcijas atbilstību bērna interesēm.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumiem Nr.667 "Adopcijas kārtība", lai kļūtu par adoptētāju bāriņtiesā jāiesniedz adopcijas pieteikums, kurā norādīti adopcijas motīvi, adoptētāja reliģiskā pārliecība, etniskā piederība un saziņas valoda, vēlamo adoptējamo bērnu skaits, dzimums un vecums, citi būtiski apstākļi, kas var ietekmēt adoptējamā bērna dzīvi kopā ar attiecīgo personu, kā arī laulības apliecības kopija vai dokuments, kas apliecina laulības šķiršanu, dokuments, kas apliecina nodrošinājumu ar dzīvojamo platību, dzīves apraksts, ģimenes ārsta izsniegta izziņa par personas pašreizējo veselības stāvokli, kā arī psihiatra atzinums par personas psihiskās veselības stāvokli un narkologa atzinums par personas atkarību no narkotiskām un psihotropām vai citām atkarību izraisošām vielām u.c. adopcijas kārtībā paredzētie dokumenti. Sešu mēnešu laikā pēc adopcijas pieteikuma saņemšanas bāriņtiesa izvērtē personas piemērotību adoptētāja statusam. Izvērtēšanas laikā:

- novērtē adopcijas motivāciju, ģimenes locekļu savstarpējās attiecības un spējas izaudzināt bērnu, tai skaitā noskaidro visu nedalītā saimniecībā dzīvojošo personu viedokli par bērna adopciju;
- noskaidro ģimenes dzīves apstākļus un izvērtē materiālo stāvokli;
- pieprasa informāciju par Sodū reģistrā iekļautajām ziņām par personu un citām nedalītā saimniecībā dzīvojošām personām;

- nosūta personu pie psihologa, lai saņemtu atzinumu par personas piemērotību adopcijai;

- nosūta personu apgūt adoptētāja mācību programmu.

Pēc ģimenes izpētes veikšanas bāriņtiesa lemj par personas atzīšanu par adoptētāju. Pārskata periodā bāriņtiesa trīs personas atzinusi par adoptētājiem, no tām divas personas ir laulātie, kuri vēlējas adoptēt savā audžuģimenē ievietoto bērnu, un viena persona, kura vēlas adoptēt ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu, četras personas atrodas ģimenes izpētes procesā.

Pārskata periodā par diviem bērniem bāriņtiesa ir lēmusi, ka adopcija atbilst bērna interesēm, no tiem vienu bērnu vēlējas adoptēt audžuģimene.

Ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu var adoptēt, ja pirms adopcijas apstiprināšanas viņš atradies adoptētāja aprūpē un uzraudzībā un ir konstatēta bērna un adoptētāja savstarpējā piemērotība, kā arī ir pamats uzskatīt, ka adopcijas rezultātā starp adoptētāju un adoptējamo izveidosies patiesas bērna un vecāku attiecības. Atbilstoši adopcijas kārtībai adoptētāja aprūpē bērnu var nodot ar bāriņtiesas lēmumu uz laiku līdz sešiem mēnešiem. 2024. gadā bāriņtiesa lēmusi par divu bērnu nodošanu pirmsadopcijas aprūpē un uzraudzībā, no kuriem par vienu lēmusi, ka pirmsadopcijas aprūpe ir izbeidzama, jo adoptētāji apzinājās, ka nespēs nodrošināt bērnam atbilstošu aprūpi viņa individuālajām īpatnībām. Vienam bērnam pirmsadopcijas aprūpe vēl turpinās.

2024. gadā divi laulātie izteikuši vēlmi adoptēt sava laulātā bērnu.

Nemot vērā valsts politiku, arī 2024. gadā nav notikušas bērnu adopcijas uz ārvalstīm, tas būtiski samazināja ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu iespēju iegūt sev pastāvīgu ģimeni un mūžilgas attiecības.

Kopumā 2024. gadā interese par adopciju ir samazinājusies, iespējams, tas ir saistīts ar sabiedrības iespējām un gatavību uzņemties mūžilgas saistības un atbildību par vēl kādu bērnu.

Par aizgādības lietām

Aizgādību nodibina pilngadīgai personai, kurai ierobežota rīcībspēja. Tāpat, neierobežojot personas rīcībspēju, pār personu noteiktos gadījumos var tikt nodibināta pagaidu aizgādība, ja nepieciešams veikt pasākumus personas interešu aizsardzībai. Civillikumā noteikts, ka personas, kurai ir garīga rakstura vai citi veselības traucējumi rīcībspēju var ierobežot, ja tas nepieciešams šīs personas interesēs un ir vienīgais veids, kā tās aizsargāt. Bāriņtiesa saskaņā ar tiesas nolēmumu par aizgādības nodibināšanu ieceļ aizgādni:

1) personai ar garīga rakstura vai citiem veselības traucējumiem, kurai rīcībspēju ierobežojusi tiesa;

2) personai, kurai tiesa nodibinājusi pagaidu aizgādību;

3) personai, kurai rīcībspēju tiesa ierobežojusi izlaidīgas vai izšķērdīgas dzīves dēļ, kā arī alkohola vai citu apreibinošo vielu pārmērīgas lietošanas dēļ;

4) promesošās vai pazudušas personas mantai;

5) testamenta izpildīšanai.

Atbilstoši Bāriņtiesu likumā noteiktajam, bāriņtiesa saskaņā ar notāra taisīto notariālo aktu par aizgādības nodibināšanu mantojumam ieceļ aizgādni. Pārskata

periodā bāriņtiesa iecēlusi aizgādni 9 mantojuma aizgādības lietās, lai nodrošinātu mantojuma pārstāvību, uzraudzību un apsaimniekošanu.

Atbilstoši Civilprocesa 268. pantam, ja tiesa uz pierādījumu pamata konstatē, ka personas rīcībspēja ir ierobežojama, tā taisa spriedumu, kurā norāda rīcībspējas ierobežojuma apjomu un ar kuru nodibina personai aizgādību. Tiesa, izvērtējot personas spējas, nosaka, vai un kādā apjomā aizgādnis ar aizgādībā esošo rīkojas kopā, un tikai pēc tam apjomu, kādā aizgādnis rīkojas patstāvīgi. Vienlaikus tiesa uzliek par pienākumu bāriņtiesai iecelt šai personai aizgādni, kam uzdod rīkoties tiesas noteiktajā apjomā. Jāņem vērā, ka tiesas spriedumu par rīcībspējas ierobežojumu var pārskatīt jebkurā brīdī, bet ne retāk kā reizi septiņos gados no tā spēkā stāšanās dienas. 2024. gadā bāriņtiesas pārraudzībā bija 182 aizgādības lietas, tajā skaitā 18 par mantojuma aizgādību.

2024. gadā 34 personām ar rīcībspējas ierobežojumiem ir iecelts aizgādnis, 22 aizgādņi bijuši tuvi radnieki, bet deviņos gadījumos aizgādnis bijis aizgādībā esošajai personai sveša persona. 2024. gadā no aizgādņa pienākumu pildīšanas ar bāriņtiesas lēmumu atlaisti 16 aizgādņi, kuru aizgādībā esošās personas mirušas vai arī aizgādībā esošajai personai bijis nepieciešams aizgādni mainīt. Pārskata periodā joprojām ir aktuāla problēma atrast piemērotu aizgādni personām, kurām nav radnieku vai arī, ja radniekiem ir normatīvajos aktos noteiktie šķēršļi uzņemties aizgādņa pienākumus. Jau sākot no 2020. gada VSAC "Kurzeme" filiāles "Liepāja" personāls uzsāka risināt iestādē ievietoto pilngadīgo personu tiesiskā statusa izvērtēšanu un tas turpinājās arī 2024. gadā. VSAC "Kurzeme" filiālē "Liepāja" dzīvojošajām personām ne vienmēr ir tuvi radnieki, kas varētu vai vēlētos uzņemties aizgādņa pienākumus, tādēļ bāriņtiesa nereti aicina iestādes darbiniekus uzņemties aizgādņa pienākumus. No bāriņtiesas pārraudzībā esošajām 155 aizgādībā esošajām personām 52 ir VSAC "Kurzeme" filiāles "Liepāja" iemītnieki, kuriem par aizgādni iecelti gan radnieki (16 personām), gan aprūpes iestādes darbinieki (36 personām).

Par bērnu mantisko interešu nodrošināšanu un aizstāvību

Bāriņtiesa, aizstāvot bērna mantiskās intereses:

- 1) lemj par atļauju pieņemt vai atraidīt bērna vārdā viņam piekrītošo mantojumu;
- 2) lemj par bērnam piederošas mantas pārdošanu par tirgus vērtību vai izsolē;
- 3) lemj par mantojuma sadalīšanu, bērna mantas (ja tās vērtība nepārsniedz 14 000 *euro*) atsavināšanu, ieķīlāšanu vai apgrūtināšanu ar citām lietu tiesībām;
- 4) lemj par bērnam piederošā nekustamā īpašuma (ja tā vērtība pārsniedz 14 000 *euro*) atsavināšanas, ieķīlāšanas vai apgrūtināšanas ar citām lietu tiesībām lietderīgumu;
- 5) lemj par īpašuma iegūšanu bērnam;
- 6) ieceļ aizbildni tiesisku darījumu noslēgšanai starp bērnu un vecākiem;
- 7) lemj par mantojuma pārvaldīšanas un lietošanas tiesību atņemšanu, ja pārdzīvojušais laulātais bērnam piekritušo mantojumu pārvalda vai lieto nekārtīgi;
- 8) lemj par vecāka atstādināšanu no bērna mantas pārvaldības, ja vecāks pārvalda bērna mantu neatbilstoši bērna interesēm;

9) veic citus bērna mantisko tiesību aizsardzības pasākumus.

2024. gadā, aizstāvot bērnu mantiskās intereses, bāriņtiesa pieņēmusi 61 lēmumu, kas ir par 28% vairāk kā 2023. un 2022. gadā, kad pieņemti 44 lēmumi. Visvairāk bāriņtiesa lēmusi par atļauju bērna vārdā pieņemt viņam piekrītošo mantojumu.

Par bāriņtiesas sniegtajiem atzinumiem pēc tiesas pieprasījuma

Bāriņtiesa pēc tiesas pieprasījuma sniedz atzinumus, kas nepieciešami šādos gadījumos:

- 1) lai noteiktu kārtību, kādā izmantojamas saskarsmes tiesības un tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar bērnu;
- 2) viena vecāka atsevišķas aizgādības noteikšanai;
- 3) aizgādības tiesību atņemšanai un atjaunošanai;
- 4) paternitātes atzīšanai vai apstrīdēšanai;
- 5) citos Civilprocesa likumā paredzētajos gadījumos.

2024. gadā par atzinumu sniegšanu tiesai par atsevišķas aizgādības noteikšanu, par saskarsmes tiesību noteikšanu, par aizgādības tiesību atņemšanu un atjaunošanu, par paternitātes atzīšanu vai apstrīdēšanu ir ierosinātas kopumā 25 lietas.

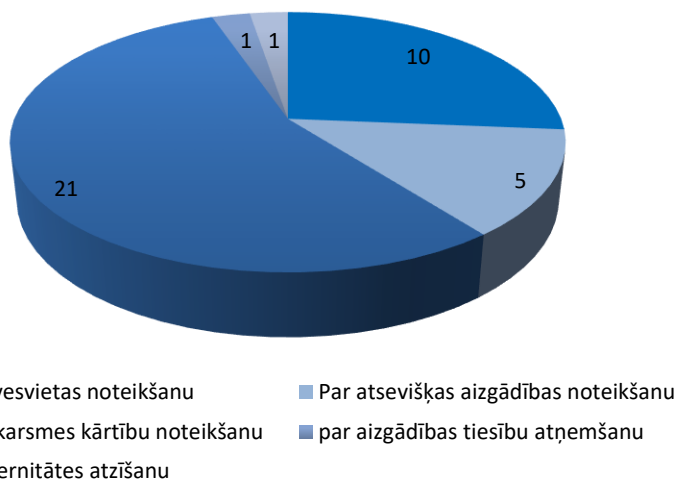
2024. gadā bāriņtiesa ir sniegusi 21 atzinumu, lai noteiktu kārtību, kādā izmantojama saskarsmes tiesība, piecus atzinumus atsevišķas aizgādības noteikšanai, vienu atzinumu paternitātes apstrīdēšanai, 10 atzinumus par dzīvesvietas noteikšanu un vienu atzinumu par aizgādības tiesību atņemšanu (skat. 6. attēlu).

Lai tiesa līdz sprieduma taisīšanai varētu pieņemt pagaidu lēmumu par bērna dzīvesvietu, bērna aprūpes kārtību, saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību un aizliegumu izvest bērnu no valsts, bāriņtiesa pēc tiesas pieprasījuma sniedz savā rīcībā esošās ziņas un citus pierādījumus par:

- 1) personas dzīves apstākļiem;
- 2) bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi;
- 3) bērna saskarsmi ar vecākiem un citām personām, kas dzīvo vai ir zināms, ka dzīvos ar bērnu vienā mājāsaimniecībā;
- 4) bērna veselības aprūpi un izglītību;
- 5) personas sadarbību ar sociālo dienestu;
- 6) personām, kas dzīvo vai ir zināms, ka dzīvos ar bērnu vienā mājāsaimniecībā;
- 7) personas vardarbību pret bērnu vai bērna vecāku.

Ar katru gadu lietas, kas saistītas ar vecāku strīdu bērna aizgādības un saskarsmes tiesības noteikšanā, kļūst komplicētākas un prasa no bāriņtiesas ilgstošu un emocionāli smagu darbu, kas ietver katras ģimenes situācijas izpēti un analīzi. Dažkārt tiesvedība ieilgst vairākus gadus. Visā tiesvedības laikā bāriņtiesas pārstāvis piedalās katrā tiesas sēdē, 2024. gadā tās ir bijušas 59 tiesas sēdes.

Par bāriņtiesas sniegtajiem atzinumiem pēc tiesas pieprasījuma

Kopumā 2024. gadā pēc tiesas pieprasījuma sniegti 38 bāriņtiesas atzinumi.

Par pieņemtajiem lēmumiem

Pārskata periodā bāriņtiesa pieņēmusi 556 lēmumus:

Par aizgādības tiesību pārtraukšanu, par pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu, par prasības celšanu tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu	133
Par aizbildnības nodibināšanu un aizbildņa iecelšanu	26
Par ārkārtas aizbildnības nodibināšanu Ukrainas nepilngadīgajam civiliedzīvotājam	3
Par ārkārtas aizbildņa nepilngadīgajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem atbrīvošanu	6
Par aizbildņa atbrīvošanu no pienākumu pildīšanas	19
Par aizbildņa atstādināšanu/atcelšanu	1
Par personas atbilstību aizbildņa pienākumu pildīšanai	5
Par bērnu ievietošanu audžuģimenē/ uzturēšanās termiņa pagarināšanu audžuģimenē/ uzturēšanās izbeigšanu audžuģimenē	20
Par audžuģimenes pilnvarošanu pārstāvēt audžuģimenē ievietotā bērna personiskās un mantiskās intereses un tiesības	15
Par bērnu ievietošanu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā	7
Par bērnu uzturēšanās izbeigšanu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā	3
Par personu atzīšanu par adoptētājiem	1
Par bērnu nodošanu adoptētāju aprūpē, par bērnu adopciju	5
Par bērnu šķiršanu adopcijas gadījumā	3
Par piemērotību audžuģimenes pienākumu pildīšanai	2
Par audžuģimenes statusa piešķiršanu	2
Par audžuģimenes statusa izbeigšanu	1
Par bērnu nodošanu aprūpē citai personai	8

Par bērnu mantas pārvaldību	45
Par aizgādņa iecelšanu personai	34
Par atbilstību aizgādņa pienākumu pildīšanai	2
Par aizgādņa atbrīvošanu no pienākumu pildīšanas	16
Par aizgādņa tiesību un pienākumu apjomu	17
Par mantojuma aizgādņa iecelšanu/atbrīvošanu	24
Par atzinuma sniegšanu tiesai lietās, kas izriet no aizgādības lietām	29
Par sociālo pabalstu un apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksu pārtraukšanu, piešķiršanu	18
Par bērnu uzvārdu maiņu	7
Par vecāku domstarpībām bērnu aizgādības jautājumos	14
Par atļauju ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem uzturēties pie vecākiem vai radniekiem	18
Par bērnu ievietošanu specializētajā audžuģimenē	9
Par uzturēšanās pagarināšanu specializētajā audžuģimenē	7
Par bērnu uzturēšanās izbeigšanu specializētajā audžuģimenē	7
Par atļauju šķērsot valsts robežu	9
Citi lēmumi	40

Par dalību tiesas sēdēs

Bāriņtiesas priekšsēdētāja, priekšsēdētājas vietniece, bāriņtiesas locekles un speciāliste bērnu tiesību aizsardzības jautājumos pārskata periodā pēc tiesas aicinājuma piedalījušās 185 tiesas sēdēs:

Lietās par rīcībspējas ierobežošanu, rīcībspējas pārskatīšanu	52 tiesas sēdes
Lietās par aizgādības tiesību atņemšanu	43 tiesas sēdes
Lietās par adopcijas apstiprināšanu	3 tiesas sēdes
Lietās par atsevišķas aizgādības noteikšanu	5 tiesas sēdes
Lietās par saskarsmes tiesības kārtības noteikšanu	36 tiesas sēdes
Lietās par bērna dzīvesvietas noteikšanu	17 tiesas sēdes
Par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu, grozīšanu vai atcelšanu	17 tiesas sēdes
Kā nepilngadīgā pārstāvis kriminālprocesā	10 tiesas sēdes
Kā atbildētājs lietā par administratīvā akta atcelšanu	2 tiesas sēdes

Par lietvedībā esošajām lietām

Pārskata periodā bāriņtiesas lietvedībā bijušas 1004 lietas:

Aizgādības lietas	118
Aizbildnības lietas	173
Lietas par atbilstību aizbildņa pienākumu pildīšanai	11
Ārkārtas aizbildnības lietas	9
Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu audžuģimenē	44
Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu krīzes audžuģimenē	2

Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu audžuģimenē bērnam invalīdam, kuram izsniegts atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.	4
Lietas par bez vecāku gādības esošo bērnu ievietošanu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā	24
Adopcijas lietas	24
Audžuģimeņu lietas	28
Viesģimeņu lietas	6
Lietas par bērnu nodošanu aprūpē citai personai	21
Lietas par bērnu mantas pārvaldību	159
Aizgādņības lietas, tajā skaitā par aizgādņību mantojumam	182
Lietas par atbilstību aizgādņa pienākumu pildīšanai	1
Lietas par atzinuma sniegšanu tiesai	43
Lietas par sociālo pabalstu un apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksu pārtraukšanu, piešķiršanu	16
Lietas par bērnu uzvārdu maiņu	6
Lietas par vecāku domstarpībām bērnu aizgādības jautājumos	14
Pārbaudes lietas	119

Par profilakses darbu ar bērniem

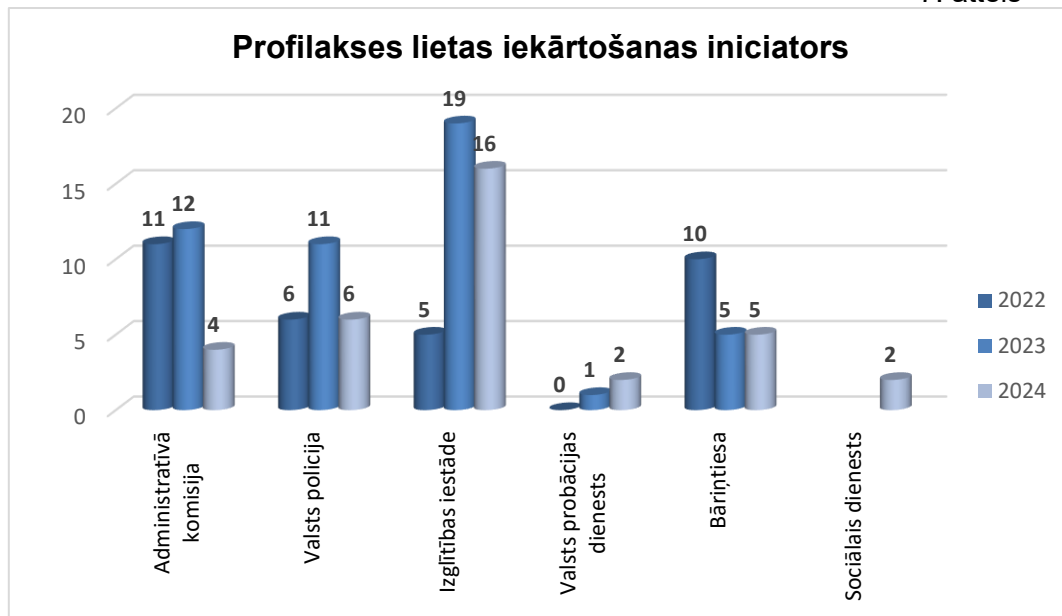
Bāriņtiesā strādājošā speciālista bērnu tiesības aizsardzības jautājumos (turpmāk – speciālists) kompetencē ir veikt profilakses darbu ar bērniem, kuri ir veikuši likumpārkāpumu vai kuriem pastāv deviantas un asociālas uzvedības iezīmes. Profilakses lietas tiek iekārtotas un uzvedības sociālās korekcijas programmas (turpmāk – korekcijas programma) izstrādātas bērniem, kuriem tās nepieciešamas. Speciālists piedalās starpinstitutionu organizētās sadarbības sanāksmēs un Kurzemes rajona tiesas sēdēs, sagatavojot informāciju par bērnu, viņa problēmām, riskiem, resursiem un veikto profilaktisko darbu.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. pantā noteikts, ka pašvaldība sadarbībā ar bērnu vecākiem, izglītības iestādēm, Valsts policiju, sabiedriskajām organizācijām un citām iestādēm veic likumpārkāpumu profilakses darbu ar bērniem un iekārto profilakses lietu, kā arī izstrādā sociālās korekcijas un sociālās palīdzības programmu katram bērnam, kurš:

- 1) izdarījis noziedzīgu nodarījumu un pirmstiesas izmeklēšanas laikā nav apcietināts;
- 2) atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu;
- 3) atbrīvots no kriminālatbildības;
- 4) atbrīvots no ieslodzījuma vai soda izciešanas vietas;
- 5) izdarījis Krimināllikumā paredzētās prettiesiskās darbības pirms 14 gadu vecuma sasniegšanas;
- 6) vairāk nekā divas reizes izdarījis Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētās prettiesiskās darbības;
- 7) ubago, klaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības.

Profilakses lietas tiek iekārtotas un korekcijas programmas tiek izstrādātas pēc Valsts policijas, Liepājas valstspilsētas pašvaldības Administratīvās komisijas Bērnu lietu apakškomisijas (turpmāk – Administratīvā komisija), bāriņtiesas, Valsts probācijas dienesta, izglītības iestāžu un Liepājas Sociālā dienesta iniciatīvas (skat. 7. attēlu). 2024. gadā, salīdzinoši ar 2022. gadu, vairāk kā trīs reizes pieaudzis to profilakses lietu skaits, kuru iekārtošanu iniciējušas izglītības iestādes, mazāk kā iepriekš par bērnu uzvedības problēmām informējusi Valsts policija.

7. attēls

Iekārtoto profilakses lietu skaits 2024. gadā, salīdzinoši ar 2023. gadu, samazinājies – 2024. gadā iekārtotas 35 profilakses lietas, savukārt, 2023. gadā 48 profilakses lietas (skat. 8. attēlu). Profilakses lietu skaita samazinājums saistīts ar to, ka mazāk par jauniešiem informējusi Valsts policija, tomēr aktīvi turpināja bāriņtiesā pēc atbalsta vērsties izglītības iestāžu administrācija un sociālie pedagogi, kas saistīts ar skolēnu problēmsituācijām, kurās mācību iestādes savus resursus ir izsmēlušas.

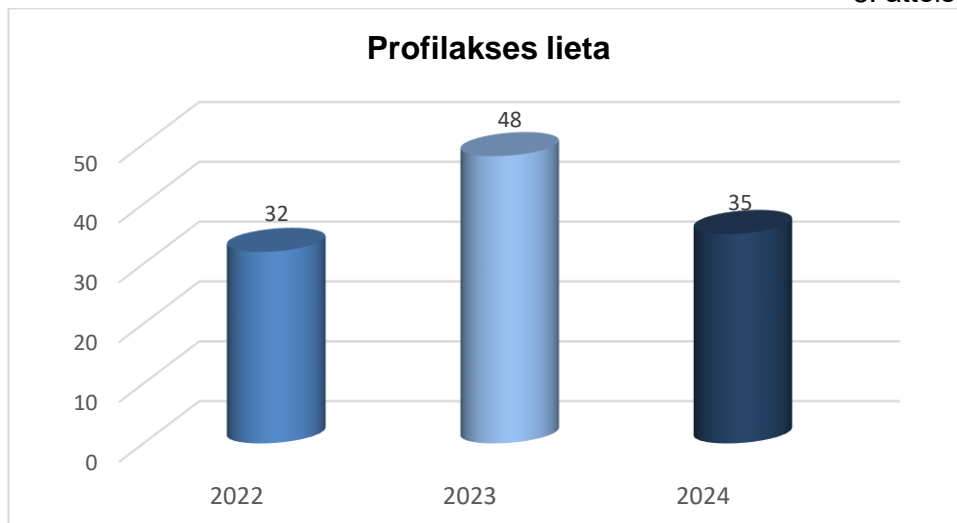
2024. gadā par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanu, nosakot uzvedības ierobežojumus – piedalīties korekcijas programmā, Administratīvā komisija lēmusi 11 gadījumos 11 nepilngadīgajiem.

2024. gadā Kurzemes rajona tiesa vienam nepilngadīgajam lēma piemērot audzinoša rakstura piespiedu līdzekli – probācijas novērošanu.

Pārskata periodā, nedaudz pieaudzis to jauniešu skaits, kuri neiesaistās mācību procesā un klaiņo, tomēr tas nav palielinājis jauniešu īpatsvaru, kuri atzīti par aizdomās turētiem kriminālprocesā, savukārt, iepriekšējā līmenī saglabājusies atkarību izraisošo vielu lietošanas tendence un vardarbīgas uzvedības izpausme jauniešu vidū ko atspoguļo Administratīvās komisijas pieņemtie lēmumi par nepieciešamību iesaistīties korekcijas programmā, apmeklēt Atkarību profilakses centra speciālistu un Valsts probācijas dienesta lūgums sniegt izvērtējumus korekcijas programmas ietvaros pēc Dienvidkurzemes prokuratūras pieprasījuma.

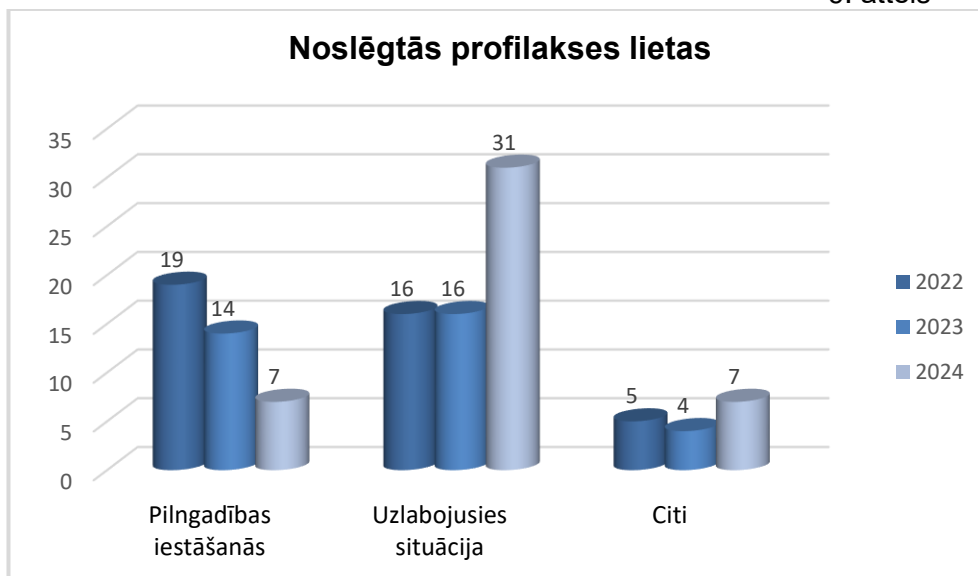
8. attēls

2024. gadā speciālists strādājis ar 100 profilakses lietām. Visa gada periodā 45 profilakses lietas noslēgtas, kas ir par 11 profilakses lietām vairāk kā gadu iepriekš. (skat. 9. attēlu).

Profilakses lietu noslēgšanas pamats lielākoties bijis saistīts ar nepilngadīgā situācijas uzlabošanu jeb uzvedību, kura saņemot atbilstošu sociālo pakalpojumu, kļuvusi likumpaklausīga – nepilngadīgais nav izdarījis atkārtotus likumpārkāpumus, kā arī ar jaunieša pilngadības iestāšanos. Pārskata periodā septiņi nepilngadīgie pārcēlušies uz dzīvi citā pašvaldībā.

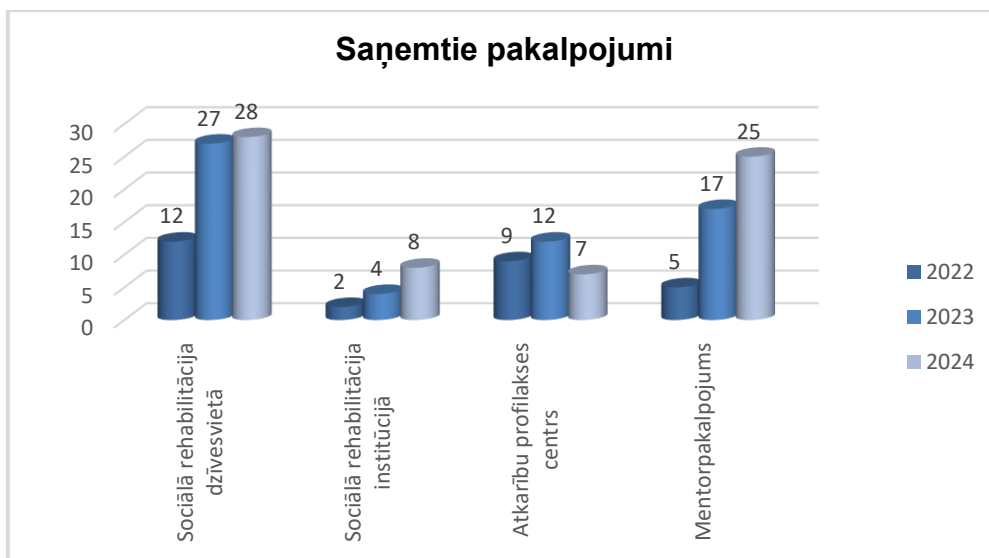
9. attēls

Korekcijas programmas mērķis ir panākt, ka nepilngadīgais mazina deviānto, asociālo un vardabīgo uzvedību, kas ir par pamatu jauna vai atkārtota likumpārkāpuma izdarīšanai, atsāk vai turpina mācības, iegūstot vismaz pamatzglītību, stabilizē psihoemocionālo veselību, saņem palīdzību, tostarp ārstēšanos no psihoaktīvām vielām. Lai darbs ar nepilngadīgajiem noritētu sekmīgāk, nozīmīga loma ir pašvaldībā un valstī pieejamiem sociālajiem pakalpojumiem. 2024. gadā, tāpat kā iepriekš, turpinājās aktīva

sadarbība ar Atkarību profilakses centru, kas kaitniecisko vielu lietošanas tendenci skata ģimenes kā sistēmas kontekstā, piedāvājot atbalstu un palīdzību ne tikai nepilngadīgajam, bet arī vecākiem. Atkarību profilakses centra atbalsta pakalpojumu saņēmuši septiņi korekcijas programmas jaunieši. Savukārt, ambulatoru ārstēšanos pie narkologa 2024. gadā saņēma divi nepilngadīgie. Tas apstiprina faktu, ka kaitnieciski pārmērīga atkarību izraisošo vielu lietošana ir klātesoša lielam skaitam jauniešu. 2024. gadā, salīdzinājumā ar 2023. gadu, pieaudzis to jauniešu skaits, kas stabilizējuši psihoemocionālo veselību – 36 nepilngadīgie, no kuriem 28 saņēmuši sociālās rehabilitācijas pakalpojumu dzīvesvietā Liepājā, savukārt astoņi – institūcijā ārpus Liepājas. Divas reizes pieaudzis to jauniešu skaits, t.i., 16 jaunieši, kuri saņēmuši ārstēšanos pie psihiatra. 2024. gadā “Mentora pakalpojums sociālā riska jauniešiem” iesaistījās 25 jaunieši, kas ir vairāk kā gadu iepriekš. Seši jaunieši izmantojuši Pusaudžu resursa centra Liepājas filiāles piedāvāto pakalpojumu klāstu. (skat. 10. attēlu). Pašvaldībā esošo nevalstisko organizāciju piedāvātajiem pakalpojumiem ir lietderība un nozīmīgums jauniešu uzvedības korekcijā un personības izaugsmē, tomēr nepieciešams dinamiskā pakalpojumu klāstu dažādot un paplašināt, atbilstoši jauniešu vajadzībām, kas nereti ir specifiskas jauniešiem ar multiplām problēmām.

10. attēls

Lai izvēlētie sociālie pakalpojumi sniegtu vēlamu rezultātu, nozīmīga ir sadarbība starp sociālā gadījuma risināšanā iesaistītajiem profesionāļiem. Speciālists 2024. gadā ir piedalījies 50 starpinstitucionālās sanāksmēs, kas ir labākā sadarbības forma, lai skatītu problēmsituāciju kopumā, tādējādi ietaupot laika resursu un izslēdzot iespēju, ka amata funkcijas pārklājas.

Vienmēr nozīmīgi apzināties, ka nepilngadīgie vēlas turpināt iegūt izglītību, saturīgi pavadīt brīvo laiku un dzīvot likumpaklausīgu dzīvi. Salīdzinoši ar 2023. gadu pieaudzis to nepilngadīgo īpatsvars, kuri savlaicīgi saņēmuši atbilstošu sociālo pakalpojumu, kas ir nozīmīgs faktors, jo laicīgāk nepilngadīgais saņem virkni būtisku sociālo pakalpojumu, kas nodrošina nepilngadīgā tā brīža vajadzības, jo ietekme uz pozitīvām uzvedības izmaiņām dinamiskā ir sekmīgāka un noturīgāka.

Cita informācija

Vērojams, ka bāriņtiesā pieaug saņemto iesniegumu un dokumentu skaits. Iestādes darbības nodrošināšanai pārskata gadā nosūtīti 6513 dokumenti un saņemti 6119 dokumenti (iesniegumi, informācijas, pieprasījumi), salīdzinoši 2023. gadā nosūtīti 5839 dokumenti, bet saņemti 5110.

Bāriņtiesa, lai veiktu savus uzdevumus lietu pārbaudēs un uzraudzībā, regulāri veic bērnu un aizgādībā esošo personu dzīves apstākļu pārbaudes. 2024. gadā veiktas 1293 pārbaudes personu dzīvesvietā.

Atbilstoši Ministru kabineta 2005. gada 15. novembra noteikumu Nr.857 "Noteikumi par sociālajām garantijām bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās" prasībām bāriņtiesa pārskata periodā Bērnu aizsardzības centram pieprasījusi 142 bez vecāku gādības esošajiem bērniem apliecības sociālo garantiju nodrošināšanai.

Pārskata periodā bāriņtiesā saņemti paziņojumi no Valsts probācijas dienesta un ieslodzījumu vietu pārvaldes par 91 personu, kuras atrodas šo institūciju uzraudzībā un notiesātas par tīšiem vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem vai noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību. Bāriņtiesa, saņemot šādu informāciju, noskaidro, vai ģimenē kopā ar šo personu dzīvo nepilngadīgie. Ja ģimenē ir bērni, bāriņtiesa iegūst informāciju, kas raksturo bērna aprūpi ģimenē, bērna attiecības ar ģimenes locekļiem, un vērtē, vai pastāv bērnu tiesību un interešu apdraudējums kontekstā ar notiesātās personas sodāmību. Šajā sakarā bāriņtiesa piedalījies 30 starpinstitūciju sadarbības sanāksmēs, kuru ietvaros tiek vispusīgi izpētīta un analizēta situācija saistībā ar likumpārkāpēju. Starp institūciju pārstāvjiem notiek informācijas apmaiņa un tiek lemts par institūciju saskaņotu turpmāko rīcību darbam gan ar likumpārkāpēju, gan ar cietušiem, gan ar potenciāliem upuriem. Sanāksmes mērķis – minimalizēt riskus, kas saistīti ar atkārtotu dzimumnoziegumu un vardarbīgu noziegumu izdarīšanu, un maksimāli aizsargāt bērna tiesības un intereses.

Bāriņtiesas locekle Latvijas bāriņtiesu darbinieku asociācijas vārdā piedalījies vairākās Tiesībsarga organizētās diskusijās starp Tiesībsarga biroja, Finanšu nozares asociācijas, Tieslietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Bērnu aizsardzības centra un Resursa centra cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "Zelda" pārstāvjiem, lai rastu labāko risinājumu banku pakalpojumu nodrošināšanā personām ar ierobežotu rīcībspēju. Diskusiju rezultātā Tiesībsargs sagatavojis un 2024. gada 2. augustā publicējis ieteikumus aizgādņiem, zvērīnātiem advokātiem, tiesām, bāriņtiesām un kredītiestādēm par banku pakalpojumu nodrošināšanu personām ar ierobežotu rīcībspēju.

Pārskata periodā bāriņtiesas priekšsēdētāja un bāriņtiesas locekle kopā ar Latvijas bāriņtiesu darbinieku asociācijas valdes locekļiem piedalījies reģionālajos bāriņtiesu darbinieku semināros, lai informētu un uzklausītu bāriņtiesu darbiniekus par aktuālajiem jautājumiem aizgādības lietās un bērnu mantas pārvaldības lietās.

Bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks un visi bāriņtiesas locekļi piedalījušies dažādos mācību semināros unursos, lai pilnveidotu profesionālo kompetenci un profesionālās darbības kvalitāti.

Bāriņtiesas darba apjoms, lietu komplikētība un darbinieku ievērojamais noslogojums, kā arī augstais emocionālās spriedzes līmenis, augstās amata prasības bāriņtiesas darbiniekiem un prasībām neatbilstošais atalgojums veicinājis kadru

mainību. Tā 2024. gadā darba tiesiskās attiecības bāriņtiesā izbeigtas ar 4 darbiniekiem. Atrast citus amata prasībām atbilstošus darbiniekus bijis apgrūtināši, jo vairāki izsludinātie amata konkursi beigušies bez rezultāta, līdz ar to līdz gada beigām bāriņtiesā bija 2 brīvas štata vietas.

Bāriņtiesas priekšsēdētāja

Taiga Ziemeļe

Ziemeļe 634 01994
taiga.ziemeļe@liepaja.lv